

Сирота А.О., студентка,
Юридичний факультет,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Бородін І.Л., д.ю.н., професор

ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ ДЖЕРЕЛ РОМАНО – ГЕРМАНСЬКОЇ ПРАВОВОЇ СІМ'Ї

Поширеним твердженням є те, що для романо – германської правової сім'ї найважливішим джерелом є закон. Тобто для всіх громадян, суб'єктів права закон має вищу юридичну силу і охоплює територію держави, де проживає населення. Для романо – германської правової сім'ї норма сприймається як основа, вона відображена у Конституції, кодексах, нормативно – правових актах.

Особливістю джерел романо – германського права є те, і це визнано у всьому світі, що пріоритетність над іншими джерелами права набуває закон. Крім того, існує деяка невизначеність, навіть суперечливість, коли мова йде про визнання судового прецеденту як джерела права в одних країнах та не визнання в інших [1, с. 589].

Серед загальних джерел для усіх правових систем романо – германської правової сім'ї джерелами права виступають: нормативно – правові акти, загальні принципи права, правові звичаї, міжнародні договори та судова практика. У сучасному періоді як додаткове, неформалізоване джерело для романо – германської правової сім'ї сприймається правова доктрина. На цьому наполягає науковець. М. Ю. Тарасов, котрий переконаний, що сила впливу правової доктрини є допоміжною, бо закон, без сумніву, є головним джерелом права. [2].

По – суті, правова доктрина відіграє роль для удосконалення права, проте в юридичній площині не значиться обов'язковою. Виступаючи вторинним джерелом, її роль безумовно зростає, де є прогалина у законодавстві і відсутні нормативні положення, які би врегулювали певну ситуацію або ж мають не повний чи не зрозумілий зміст. Не дивлячись на таке становище, правова доктрина – це невід'ємний елемент правової системи і її зв'язок відчутний як із правом, так із правовідносинами, не говорячи вже про правосвідомість.

Порівнюючи значення правової доктрини у англосаксонському праві, варто зауважити, що там її місце значно вище, адже визнається обов'язковим, де поруч знаходиться закон, звичай та прецедент. Ще більш потужніше виглядає правова доктрина у американському праві, ніж у англійському загальному праві. Про це стверджує вчений О.О. Губанов, він акцентує свою думку на тому, що доктрина для американців дуже важлива при створенні нового судового прецеденту, оскільки судді

нерідко базують свої думки і творять право, ґрунтуючись на наукових доробках, доктринальних позиціях.

На сучасному етапі проходять зміни, що помітні у романо – германській правовій сім'ї та у загальному праві. Зокрема, у Федеративній Республіці Німеччині та в Іспанії судовий прецедент став нормативним джерелом права. На такій же позиції знаходяться країни Північної Європи, Швейцарія, Португалія, де визнається юридична сила та нормативна значимість судових рішень. Хоча на європейських теренах є різноманітна практика і неоднозначність визнання ролі джерел права. Так, у Скандинавських країнах, а також у Греції та Італії прецедент не отримав законодавчого закріплення. Тому визнання набуває у більшості випадків та концепція, що судові рішення є обов'язковим тільки для самих учасників судового процесу. На думку науковця М.М. Марченко, подібне законодавче замовчування прецедентів чи формальна їх юридична заборона, пов'язана із правотворчістю суддів в ряді країн, негативно діє на узагальнення, що лежить у витоків правотворчості та правозастосовної практики в системі романо – германського права [3, с. 106].

Але в цілому, на теперішньому етапі проглядається тенденція зближення загального та континентального права в Європі. Адже закон виглядає як відображення загальних принципів, а судова практика все більше окреслюється як самостійне джерело права.

В той же час, у США, де національна система належить до загального права, на рівні із судовим прецедентом основним джерелом права стають закони, які не суперечать конституційним нормам. [4, с. 284]. Для порівняння зауважу, що до нині точиться дискусія навколо застережень щодо приналежності судової практики до джерел системи права у романо – германській сім'ї.

Висновок. Таким чином варто підкреслити певні особливості джерел романо – германської правової сім'ї: наявність законів як основного джерела ; опора на звичай, який відіграє допоміжну функцію і слугує підґрунтям для подолання протиріч; відповідне місце відводиться правовій доктрині; вияв узаконеного судового прецеденту у ряді країн Європи. Спостерігаються тенденції щодо наближення один до одного романо – германської та англосаксонської правових сімей, про що зазначалось вище і свідчить про актуальність дослідження особливостей джерел, яке сприятиме вірному розподілу систем до належних правових сімей.

Література

1. Теорія держави і права. Академічний курс: Підручник/ За ред. О. В. Зайчук, Н. М. Оніщенко. К.: ЮрінкомІнтер, 2006. 688 с.

2.Тарасов М.Ю. Характеристика романо- германської правової системи . URL:<http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/9778/1/Tarasov.pdf> (дата звернення 11.04.019)

3.Марченко М.Н. Правовые системы современного мира. М.: Зерцало. 2001. 394 с.

4.Бехруз Х.Н. Порівняльне правознавство: підручник . Одеса: Фенікс, 2009. 464 с.

УДК 340(043.2)

Ткаченко А.К., студент,
Юридичний факультет,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Єряшов Є.К., ст.викладач

ВАЖЛИВІСТЬ КІБЕРБЕЗПЕКИ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

У сучасному суспільстві особливе місце займає кібербезпека, так, як в Україні був прийнятий Закон « Про основні засади забезпечення кібербезпеки України », який був підписаний Президентом України 23 жовтня 2016 року та набув чинності 9 травня 2018 року. У змісті закону були окреслені спеціальні норми, які регулюють відносини у кіберпросторі.

На сьогоднішній день проблема кібербезпеки є дуже актуальною для кожного громадянина України, адже зараз маємо велику кількість людей, що зустрічаються з шахрайством у кіберпросторі.

Метою наукової роботи є дослідження способів діяльності держави щодо забезпечення кібербезпеки відповідно до Закону України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» та вироблення на цій основі рекомендацій щодо забезпечення безпеки України в кіберпросторі.

Значення і цінність обраної теми, розглядається перш за все тому, щоб особи змогли уникнути ситуацій в яких у них буде викрадена якась особиста інформація, тому потрібно проінформувати населення щодо засобів уникнення подібних ситуацій та створити Національну телекомунікаційну мережу та Державний центр кіберзахисту. Також вже сьогодні можна скористуватись сайтом CERT-UA, який являє собою урядову команду реагування на комп'ютерні надзвичайні події, а також аналізує данні про кіберінциденти та надає практичну допомогу щодо усунення їх наслідків. CERT-UA має розміщувати офіційні рекомендації щодо протидії кіберзагрозам та взаємодіяти з правоохоронцями по їх попередженню. Щодо самого закону, то він визначає основні об'єкти кіберзахисту, які створюють критичну інфраструктуру країни, принципи забезпечення кібербезпеки та національну систему кібербезпеки. Також згідно закону президент повинен координувати діяльність у сфері кібербезпеки через очолювану ним Раду національної безпеки та оборони[1].

Задля укріплення кібербезпеки України держава повинна